

We wrześniu 2003 roku, na spotkaniu przedstawicieli firm prowadzących roboty ocieplenia ścian zewnętrznych budynków w Polanicy, w imieniu naszego Stowarzyszenia wygłoszony został referat o załączonej treści.

Referat opisuje problemy rynku termomodernizacyjnego przed akcesją Polski do UE.

Kryteria oceny jakości materiałów użytych do ocieplania budynków.

Wnioski praktyczne

W początkach lat dziewięćdziesiątych polski rynek przeżył inwazję zachodnich nowoczesnych technologii rozpoczynając rewolucję w polskim budownictwie . Polscy wykonawcy przyzwyczajeni do krajowych materiałów i sposobów realizacyjnych przeżyli szok związany z nowymi możliwościami technologicznymi . Równolegle odbywała się reforma gospodarcza oraz związane z nią zmiany w szczególności zasad ekonomicznych oraz Prawa budowlanego . Weszła w życie Ustawa o Zamówieniach Publicznych wprowadzająca nowe zasady gry rynkowej .

Od 1998 roku rozpoczął się proces europeizacji polskiego Prawa Budowlanego.

W 1998 r. ukazała się ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, znowelizowana w roku 2001, otwierająca możliwości finansowego wspierania termomodernizacji budynków.

Wydane zostało rozporządzenie MSWiA zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie . Rozporządzenie to aktualizowano w 2002 r.

W omawianym rozporządzeniu wprowadzono w paragrafie 329 definicję wartości granicznej E_0 – wskaźnika sezonowego zapotrzebowania na ciepło .

Wprowadzenie tego współczynnika powoduje konieczność wykonywania rachunku strat ciepła poprzez wszystkie elementy budynku (ściany, okna, dach, nie ogrzewane piwnice)

Dotychczas wymagania techniczne odnosiły się osobno do każdego elementu budynku, przy czym ich spełnienie nie świadczyło o optymalizacji zużycia energii cieplnej przez dany budynek.

Rozporządzenie to jest bardzo istotne dla ocieplania ścian zewnętrznych, ponieważ wprowadza poza wymaganiami oszczędności energii i izolacyjności cieplnej, wymóg stosowania materiałów niepalnych przy realizacji elewacji o wysokości powyżej 25,0 m od poziomu terenu.

Z perspektywy czasu można powiedzieć, że dla materiałów termomodernizacyjnych był to pod względem prawnym okres przełomowy.

W latach 1990-1998 następowały dosyć częste zmiany wymagań izolacyjności cieplnej stawianych budynkom. Przypomnę, że obowiązywały ocieplenia o grubości izolacji 3, 5, 6, 8 cm. Od wprowadzenia wskaźnika sezonowego zapotrzebowania na ciepło, nastąpiło ustabilizowanie wymogów odnośnie izolacji cieplnej ścian zewnętrznych.

Rok 1998 można uznać za rok wprowadzający wszystkie niezbędne narzędzia prawne do nowoczesnej oceny jakości materiałów do ocieplania ścian zewnętrznych budynków i jednocześnie za zamknięcie okresu dochodzenia do poziomu prawodawstwa państw bardziej od nas rozwiniętych. Od tego roku można przyjąć, że polski system prawny monitoruje zmiany wprowadzane w zakresie Prawa budowlanego w państwach Unii Europejskiej i stosunkowo szybko je asymiluje.

Ocena jakości materiałów do ociepleń budynków teoretycznie jest rzeczą prostą.

Wystarczy posiadać :

- właściwe podstawy prawne
- dobrze zorganizowane laboratoria materiałów budowlanych

- sprawny nadzór
- i dużo konsekwencji

Bezspornie z wymienionych elementów najwyżej należy ocenić podstawy prawne. Do działania laboratoriów budowlanych nie można wnosić specjalnych zastrzeżeń. Problem pojawia się na etapie nadzoru i konsekwentnej egzekucji prawa.

Opiszmy sobie najważniejsze akty prawne wyznaczające ramy oceny jakości materiałów do ociepleń.

W 1998 r. ukazało się rozporządzenie MSWiA „w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzone do obrotu i stosowania wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności”. Rozporządzenie to wprowadziło dla wyrobów i materiałów budowlanych o deklarowanym stopniu palności lub rozprzestrzeniania ognia wymóg posiadania certyfikatu zgodności z aprobatą techniczną. Z rozporządzenia tego wynika, że wprowadzanie do obrotu i stosowania wyrobów (aktualnie zestawów wyrobów) do ocieplenia ścian zewnętrznych budynków o deklarowanym stopniu palności lub rozprzestrzeniania ognia może odbywać się wyłącznie na podstawie ważnego certyfikatu zgodności.

Również w 1998 r. ukazało się rozporządzenie w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych, oraz rozporządzenie w sprawie systemów oceny zgodności, wzoru deklaracji zgodności oraz sposobu znakowania wyrobów budowlanych dopuszczanych do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie

W grudniu 1999 r. Ukazał się Informator O Aprobatach Technicznych ITB – część 2 – Informacje o działaniach aprobacyjnych w ITB – Zeszyt 2.3 „Wykaz wyrobów budowlanych objętych działalnością aprobacyjną ITB”. W wykazie tym podzielonym na grupy wyrobów, określony został system oceny zgodności (SOZ), czyli atestacji wyrobów budowlanych podzielonych na asortymenty :

1. wyroby budowlane podlegające obowiązkowej certyfikacji na znak bezpieczeństwa
2. wyroby budowlane służące do ochrony przeciwpożarowej podlegające obowiązkowej certyfikacji
3. wyroby budowlane nie objęte certyfikacją obowiązkową.

Z tych dokumentów należy wnosić, że każdy zestaw wyrobów do wykonywania ociepleń o deklarowanym stopniu rozprzestrzeniania ognia podlega obowiązkowej certyfikacji. Ponieważ wszystkie zestawy wyrobów do wykonywania ociepleń ścian zewnętrznych posiadają klasyfikację NRO (nie rozprzestrzeniający ognia), to wszystkie te zestawy podlegają obowiązkowej certyfikacji.

Zobaczmy jak na przestrzeni czasu szanowane było w Polsce prawo.

Szybko polski rynek materiałów do ociepleń zrozumiał, że do wprowadzania wyrobów na rynek niezbędna jest aprobata techniczna. Wszyscy tak mocno skoncentrowali się na aprobatach technicznych jako dokumentach bardzo istotnych i stwierdzających przydatność do stosowania, że nie zauważono, że prawo wymaga posiadania poza aprobatą ważnego certyfikatu zgodności.

Na podstawie Katalogu aprobat technicznych i certyfikatów ITB - edycja 1/2002 dokonano porównania obowiązujących aprobat technicznych i certyfikatów dopuszczających do obrotu i stosowania systemy ocieplania ścian zewnętrznych budynków.

Na koniec 2001r. a więc trzy lata od obowiązywania wymienionego rozporządzenia, obowiązywało 97 aprobat technicznych na systemy ocieplania

ścian zewnętrznych z izolacją ze styropianu i 46 aprobat technicznych na systemy ocieplania z izolacją z wełny mineralnej, w tym samym czasie dopuszczone do obrotu i stosowania było 10 systemów (wszystkie na styropianie).

Czyli w roku 2001, 10 zestawów do wykonywania ociepleń było wprowadzanych na rynek zgodnie z prawem, a pozostałe ok. 133 zestawy były wprowadzane niezgodnie z prawem.

Od roku 2002 ITB zaniechał wydawania tego typu katalogu i jedynym źródłem wiedzy na temat aprobat technicznych i certyfikatów jest internetowa strona Instytutu. Problem polega na tym, że strona ta nie zawsze działa sprawnie .

Z informacji ITB pobranych z Internetu, stan na dzień 12.09.2002 – obowiązywało 91 aprobat technicznych na systemy ocieplania ścian zewnętrznych z zastosowaniem styropianu i 49 aprobat technicznych na systemy z wełną mineralną, czyli łącznie 140 aprobat. W tym samym czasie dopuszczone do obrotu i stosowania było 28 systemów (wszystkie na styropianie).

Według bazy internetowej ITB na koniec czerwca 2003 były 42 certyfikaty na ocieplanie z izolacją styropianową i 10 certyfikatów z izolacją wełnianą, czyli łącznie 52 certyfikaty. Ilość ważnych aprobat technicznych na styropian 101 , na wełnę mineralną 49 , łącznie 150. To pozwala domniemywać, że istnieje sporo technologii posiadających ważne aprobaty techniczne a nie posiadających ważnych certyfikatów.

Zapewne zapytacie Państwo, kto odpowiada za ten stan rzeczy?

W rozporządzeniu w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych w § 9.1. stwierdzono : "Aprobata techniczna zawiera wskazanie obowiązku certyfikacji aprobowanego wyrobu, jeżeli wynika to z odrębnych przepisów lub właściwych przedmiotowo "Wytycznych dla europejskich aprobat technicznych".

Zgodnie z wymienionymi aktami prawnymi obowiązek taki wynika .

Wniosek : za ten stan rzeczy odpowiada jednostka upoważniona do wydawania aprobat technicznych. A kto w Polsce wydaje aprobaty ?.

Nie jest to jedyne uchybienie ITB.

Zgodnie z obowiązującym od 1998 r. rozporządzeniem w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych, podstawą do oceny przydatności wyrobu do stosowania w budownictwie są Zalecenia Udzielania Aprobata Technicznych.

Przy opracowaniu zaleceń uwzględnia się właściwe przedmiotowo "Wytyczne dla europejskich aprobat technicznych Europejskiej Organizacji Aprobata Technicznych zgodnie z dyrektywą Rady nr 89/06/EWG z 21.12.1988 w sprawie zbliżenia przepisów prawnych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wyrobów budowlanych.

ZUAT na system ocieplania ścian zewnętrznych z zastosowaniem styropianu i ZUAT z zastosowaniem wełny mineralnej wydane zostały w grudniu 1998 r. Od tego czasu trwają prace nad Wydaniem II. Jako członek V Grupy Specjalistycznej Komisji Aprobata Technicznych ITB mogę oświadczyć, że w ciągu roku pracy Komisja zebrała się 2 razy. W tym tempie można spodziewać się nowego ZUAT za parę lat. Komu i do czego on będzie wówczas potrzebny, nie bardzo wiadomo.

Jak w tej sytuacji mają być wydawane prawidłowe aprobaty techniczne ? Nie wiadomo.

I wygląda na to, że aprobaty techniczne są wydawane z uchybieniami prawnymi.

Podstawowym uchybieniem jest omijanie obowiązku wskazywania certyfikacji aprobowanego wyrobu, czego skutkiem jest wcześniej wymienione porównanie ilości obowiązujących aprobat technicznych i certyfikatów.

Drugim istotnym uchybieniem jest nie realizowanie obowiązku umieszczania w aprobatach pouczeń, że aprobata nie jest dokumentem dopuszczającym wyrób do obrotu i stosowania.

Część aprobat technicznych jest wydawana na zestaw wyrobów nie będący zestawem. Zgodnie z Prawem budowlanym zestaw wyrobów jest przeznaczony do stosowania we wzajemnym połączeniu stanowiącym integralną całość użytkową.

Są wydawane aprobaty które definiują, że w skład zestawu wchodzi : zaprawa klejąca, preparat gruntujący, zaprawa tynkarska, ewentualnie farba. I dalej podają, że : "W ociepleniach wykonywanych z zastosowaniem danego zestawu wyrobów powinny być stosowane: płyty styropianowe spełniające wymienione parametry bądź płyty z wełny mineralnej konkretnego producenta zgodne z konkretną aprobatą, siatka szklana o konkretnym symbolu lub symbolach, łączniki mechaniczne określone w projekcie ocieplenia, materiały do wykańczania miejsc szczególnych elewacji.

Tak zdefiniowany przez aprobaty zestaw składający się z samej chemii produkowanej przez konkretnego producenta i innych wyrobów, nie jest zestawem w rozumieniu Prawa budowlanego i pod tym względem zapisy niektórych aprobat technicznych są błędne.

W poszczególnych aprobatach technicznych występuje więcej uchybień, jednak trudno je generalizować.

Reasumując, dokumenty stwierdzające przydatność danego zestawu wyrobów do stosowania są obarczone uchybieniami prawnymi stawiającymi w wątpliwość ich wartość.

Jestem członkiem zarządu OSFBW, które to stowarzyszenie dość aktywnie działa na polskim rynku termomodernizacyjnym.

W kwietniu 2002 r. złożyliśmy do Dyrektora ITB szeroko umotywowany wniosek o podjęcie dyskusji i zmianę treści wydanej przez ITB Instrukcji nr. 334/2002 "Bezspoinowy system ocieplania ścian zewnętrznych budynków" . We wniosku stwierdziliśmy, że " w kształcie opublikowanym , instrukcja ta nie odpowiada bieżącym wymogom rynku". Z uwagi na brak reakcji ITB w maju 2003

r. Federacja Pracodawców i Przedsiębiorców Przemysłu Budowlanego R.P. zwróciła się do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego o unieważnienie treści tej instrukcji. Prezes Federacji, poseł na sejm Wiesław Okoński w piśmie przewodnim stwierdził, że ; "Moim zdaniem, wykazane uchybienia prawne powodują, że Instrukcja ta zamiast informować o technologii wprowadza dezinformację".

ITB wydaje Certyfikaty Zgodności z aprobatami technicznymi. Jeżeli prawdziwe są wyżej wymienione zarzuty w stosunku do prawidłowości wydawania aprobat, to powstaje pytanie, czy Certyfikat Zgodności z aprobatą techniczną niezgodną z polskim prawem, odpowiada wymaganiom polskiego prawa?

Skoro tak wygląda realizowanie prawa przez instytucję powołaną do jego realizowania, to nie można mieć specjalnych wątpliwości co do skuteczności oceny jakości na polskim rynku.

Okazuje się, że z pewnym opóźnieniem, ale jednak znacznie szybciej niż instytucje do tego powołane, zaczyna reagować rynek.

Część inwestorów, która posiada właściwą wiedzę zaczyna wprowadzać nowy zwyczaj odmawiania płatności za roboty wykonane materiałami nie posiadającymi właściwego kompletu dokumentów.

Zareagował rynek wykonawców, którzy stworzyli "Kryteria oceny jakości wykonania bezspoinowego systemu ocieplania ścian zewnętrznych budynków". Jest to dokument stanowiący podstawę do procesu certyfikowania profesjonalnych firm wykonawczych. Według mojej wiedzy jest już pewna ilość firm wykonawczych, które przeszły audyt i posiadają Certyfikaty Zgodności wydane przez ITB.

FPPB RP i OSFB stworzyły obszerny dokument pod nazwą "Warunki techniczne wykonania i odbioru systemów ocieplania ścian zewnętrznych - metoda lekka". W kwietniu 2003 r. uzyskaliśmy pozytywną opinię Ministerstwa Spraw

Wewnętrznych i Administracji. Trwają uzgodnienia z Ministerstwem Infrastruktury.

Trwają konsultacje prowadzone przez OSFBW w sprawie szczegółów prawnych odnoszących się do zasad oceny i stosowania metody lekkiej. Pozwolę sobie przytoczyć kilka ustaleń :

1. Zgodnie ze stanowiskiem Komendy Głównej Straży Pożarnej z dnia 21.11.2002 r. cytuję : "W systemach ociepleń ścian zewnętrznych poszczególne ich elementy nie powinny być wymieniane na inne, nawet takie, które mają indywidualne certyfikaty lub znalazły zastosowanie w innych certyfikowanych ociepleniach ścian zewnętrznych i mających cechę nie rozprzestrzeniania ognia.

Oznacza to, że zgodnie z prawem nie wolno jest dokonywać jakichkolwiek zmian w zestawie wyrobów do wykonywania ociepleń.

2. Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Infrastruktury z dnia 18.04.2003 r. cytuję : " Wprowadzanie do obrotu i stosowanie w budownictwie pojedynczych elementów zestawu wyrobów na który wydana została aprobatą techniczną, na podstawie dokumentów atestacyjnych (certyfikatu lub deklaracji zgodności) potwierdzających zgodność takiego elementu z tą aprobatą techniczną jest naruszeniem przepisów budowlanych dotyczących dopuszczenia do obrotu i stosowania wyrobów budowlanych. Aprobatą techniczną na zestaw wyrobów, jest dokumentem potwierdzającym wyłącznie przydatność tego zestawu stosowanego w całości (komplecie). Poszczególne elementy zestawu, o ile są wyrobami budowlanymi w rozumieniu ustawy Prawo budowlane, mogą być dopuszczane do obrotu i stosowania w budownictwie, jeżeli spełniają wymagania określone w właściwym przedmiotowo dla tego pojedynczego wyrobu dokumencie odniesienia."

Analizując te zapisy, w przypadku zestawów wyrobów do ociepleń, aprobaty techniczna stwierdza jedynie jego przydatność do stosowania, jeżeli zestaw ten jest zgodny z aprobatą. Nie dopuszcza jednak tego zestawu wyrobów do obrotu i stosowania. Innymi słowy, na podstawie aprobaty technicznej można mieć dany zestaw wyrobów, który jest zgodny z dokumentem odniesienia, ale bez certyfikatu nie wolno go wprowadzać do obrotu i wykonywać z niego ocieplania ścian zewnętrznych budynków.

Czyli .

Nie wolno dzielić zestawu wyrobów, mieszać jego części składowych.

Nie wolno stosować elementów zestawu wyrobów na podstawie dokumentów dopuszczających cały zestaw.

Można natomiast, stosować indywidualnie klej czy tynk będący elementem zestawu, jednak dokumentem odniesienia musi być inny dokument niż dokument dopuszczający cały zestaw wyrobów. Na przykład, można wprowadzać do obrotu tynki cienkowarstwowe będące składnikiem zestawów wyrobów do ociepleń ścian zewnętrznych, do innych przeznaczeń, jednak podstawą ich stosowania musi być ich zgodność z właściwą normą potwierdzona deklaracją zgodności z tą normą.

3. Zdaniem Ministerstwa Infrastruktury : "Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 1998 r. w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzane do obrotu i stosowania wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności, zostało wydane na podstawie art. 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Sprawy ochrony przeciwpożarowej, zgodnie z art. 29 ust 1 pkt 6 ustawy z dnia 4 kwietnia 1997 r. o działach administracji (Dz.U z 1999 r. Nr 82 poz 928 z późn. zm) są objęte działem sprawy wewnętrzne. Stąd organem właściwym do interpretacji przepisów przedmiotowego rozporządzenia , w tym również przepisów dotyczących wprowadzenia do obrotu wyrobów budowlanych wymienionych w tym rozporządzeniu jest

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji lub działająca z jego upoważnienia jednostka organizacyjna (KGPSP)

Oznacza to, że decydujące zdanie w przypadku zestawu wyrobów do ociepleń ścian zewnętrznych ma MSWiA i KGPSP

4. Zdaniem Ministerstwa Infrastruktury : "ITB w Warszawie nie jest upoważniony do interpretacji przepisów budowlanych, jak również przepisów przedmiotowego rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Natomiast Instytut ten może wydawać różnego rodzaju opinie i ekspertyzy, które mogą dotyczyć również spraw związanych z dopuszczaniem wyrobów do obrotu i stosowania w budownictwie. Opinie te nie mają jednak mocy wiążących dla podmiotów gospodarczych oraz organów państwowych. Jedyny wyjątek stanowią opinie w postaci aprobat technicznych, do wydawania których ITB jest upoważniony na podstawie § 22 rozporządzenia Ministra MSWiA z 5 sierpnia 1998 r. w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych"

Ze stanowiska tego wyraźnie wynika, że najpierw stosuje się Prawo budowlane, Ustawę o ochronie pożarowej a następnie aprobaty techniczne. Wszelkie interpretacje prawne inne niż aprobaty techniczne wydawane przez ITB nie mają mocy prawnej.

Możecie się Państwa spytać, a co to wszystko ma wspólnego z oceną jakości materiałów budowlanych. Otóż bardzo wiele.

Na dobry system ocieplania ścian zewnętrznych budynku jako produkt końcowy mają decydujący wpływ :

- Nowoczesny zbiór przepisów prawnych i wymagań.
- Realizacja prawa przez instytucje do tego powołane,

- Producenci produkujących elementy systemu oraz
- Wykonawcy

Problem jest o tyle skomplikowany, że każdy z wymienionych elementów może mieć decydujący wpływ, bo założmy taką sytuację że, mamy dobre prawo, dobrą jego realizację, dobre materiały i słabego wykonawcę i efekt może być porażający.

Mamy już opisaną sytuację prawną zarówno w zakresie legislacji jak i egzekwowania prawa.

Przejdźmy do opisu polskiej produkcji.

Według stanu na dzień 15.07. (tydzień temu) ważnych aprobat technicznych na systemy ocieplania ścian zewnętrznych było 151 . Większość liczących się na rynku producentów ma 2 do 7 aprobat technicznych. Można założyć że ilość znaczących producentów jest zbliżona do 40, co potwierdza liczba aprobat technicznych na wełnę mineralną (50), przy czym niektórzy producenci mają po dwie, trzy technologie na wełnie mineralnej.

Jest to liczba producentów zbliżona do liczby producentów w dwa razy większych i nadal bogatszych Niemczech.

Na rynku niemieckim i austriackim trwa przegrupowanie sił polegające na wykupywaniu firm mniejszych przez firmy większe. Może oznaczać to tylko jedno, że rynek ten ma kłopoty ze zbytem i zyskami. Przejmowanie małych firm daje przejęcie ich rynku i jednocześnie obniżenie kosztów stałych na jednostkę produkcji.

Zjawiska rynku niemieckiego i austriackiego przenoszą się na rynek polski, z tą tylko różnicą, że nasz rynek jest rynkiem słabszym.

Nadmiar mocy produkcyjnych na polskim rynku, przy zmniejszającym się popycie spowodowanym kryzysem rynku budowlanego, doprowadził do wzrostu

walki konkurencyjnej i obniżenia cen wyrobów. Wczorajszy komunikat medialny głosi, że rynek budowlany zaczyna się odbudowywać. OBY.

Ponieważ nie są prowadzone wyrywkowe kontrole, nie ma dowodu że jakość zestawów wyrobów do wykonywania ociepleń uległa obniżeniu, ale poziom cen wygenerowanych walką konkurencyjną na rynku, może sugerować, że ceny wyrobów niektórych technologii przekroczyły barierę bezpieczeństwa.

Znane są na rynku przypadki zamiany elementów droższych zapisanych w aprobatach technicznych na elementy tańsze nie uwzględniane w aprobatach danego systemu. Na przykład wprowadzane są na rynek zestawy z tańszą siatką o gramaturze 145, podczas gdy aprobata techniczna opisuje zestaw z droższą siatką o gramaturze np. 160. Takie obniżenie jakości jest stosunkowo łatwe do udowodnienia - wystarczy zważyć siatkę jeżeli nie posiada ona oryginalnego oznakowania. Znacznie trudniej jest udowodnić ograniczenia w składzie chemicznym klejów i tynków.

I ostatni z wymienionych elementów - wykonawstwo.

Mamy tu do czynienia z pełną gamą zjawisk. Od firm w pełni profesjonalnych realizujących roboty zgodnie z reżimem technologicznym po firmy przypadkowe, bez doświadczenia i praktyki, chcące robić byle co i byle jak.

W obszarze realizacyjnym zaczyna dochodzić do przypadków paranoicznych.

W roku ubiegłym w Warszawie udokumentowany został przypadek w którym ocieplany był budynek wysoki o wysokości 14 kondygnacji. Przetarg w którym jedynym kryterium oceny oferty była minimalna cena, wygrała firma z Wrocławia. Biorąc pod uwagę koszty komunikacyjne pomiędzy Wrocławiem a Warszawa wydawało by się nierealnym, aby firma ta mogła zaproponować

konkurencyjną ofertę w stosunku do firm warszawskich, a jednak złożyła najtańszą ofertę i wygrała przetarg.

Cały pomysł polegał na tym, że skoro nie można było za te pieniądze zakupić materiałów systemowych, w związku z tym zastosowano na przykład zamiast kleju systemowego znacznie tańszy klej do klejenia płytek ceramicznych. Powyżej wysokości 25,0 m nad powierzchnią terenu zgodnie z przepisami realizowano elewację z użyciem wełny mineralnej. Patent obniżający koszty polegał na tym, że połowę grubości ocieplenia wykonano styropianem, i na tak ocieploną ścianę przyklejano płyty z wełny mineralnej i kołkowano kołkami z trzpieniem plastikowym. Złamano na tej budowie wszelkie zasady technologiczne jakie można by było sobie tylko wyobrazić. W sprawę ingerował GUNB. Budowa została zatrzymana w okresie zimowym. Od wiosny realizację przejął inny wykonawca. Uzyskanie jakichkolwiek informacji szczegółowych na ten temat od GUNB jest prawie nie możliwe.

Opisany przypadek był przykładem złamania wszystkich zasad, podobnych przypadków łamania prawa na etapie wykonawstwa jest znacznie więcej

Dla równowagi mogę wskazać obiekty o skomplikowanym stopniu trudności realizowane w sposób profesjonalny.

I tak wygląda nasz rynek.

W trakcie przygotowywania tego wystąpienia, prowadziłem dyskusje z kolegami i jeden z nich powiedział, że całkiem fajnie by było, aby wyobrazić sobie taką sytuację, że właśnie teraz tu na tej sali nagle przenosimy się w czasie i mamy 19 lipca 2004 r.

Spodobał mi się ten pomysł. Bo dawał gwarancje pokazania jak będzie się kształtować polityka w stosunku do wyrobów do ociepleń ścian zewnętrznych budynków, zaraz po wejściu do Unii Europejskiej. Niestety szybko musiałem się z tego pomysłu wycofać, ponieważ przyszłość w tej kwestii patrząc z perspektywy dnia dzisiejszego rysuje się wariantowo.

Na czym polega problem ?

Istnieje podstawowy dla Systemów Oceny Zgodności art. 10 Prawa budowlanego.

Z treści tego artykułu wynika, że polskie Prawo budowlane przewiduje dwa niezależne systemy oceny zgodności.

1. Dotychczasowy system w którym na podstawie ust. 2 pkt.1 dopuszczone do obrotu i powszechnego stosowania są wyroby budowlane dla których wydano certyfikat na znak bezpieczeństwa lub wyroby dla których dokonano oceny zgodności i wydano certyfikat zgodności, lub wyroby dla których dokonano oceny zgodności i wydano deklarację zgodności z Polską Normą lub aprobatą techniczną.
2. Nowy system w którym na podstawie ust.2 pkt. 3 a. dopuszczone do obrotu i powszechnego stosowania są wyroby budowlane oznaczone znakowaniem CE, dla których zgodnie z odrębnymi przepisami dokonano oceny zgodności ze zharmonizowaną normą europejską wprowadzoną do zbioru Polskich Norm, z europejską aprobatą techniczną lub krajową specyfikacją techniczną państwa członkowskiego Unii Europejskiej, uznaną przez Komisję Europejską za zgodną z wymaganiami podstawowymi.

W ust. 7 pkt. 3 zapisano : Minister właściwy dla spraw architektury i budownictwa określi w drodze rozporządzenia wykaz wyrobów budowlanych, które są dopuszczone do obrotu wyłącznie w sposób określony w ust. 2 pkt. 3 lit. a). mając na uwadze dostosowanie właściwości użytkowych tych wyrobów do wymagań podstawowych, o których mowa w art. 5 ust.1.

Oznacza to, że Minister w drodze rozporządzenia dopiero określi, które wyroby podlegać będą dopuszczaniu do obrotu i stosowania na podstawie nowego systemu. Czyli wiemy, że przynajmniej w jakimś nie dającym się przewidzieć okresie występować będą dwa systemy oceny zgodności - stary i nowy, a innymi słowy polski i europejski.

Potwierdzeniem tego jest druk sejmowy nr 1649 o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie oceny zgodności z 30.08.2002 r. 7.07. trafiło do sejmu Sprawozdanie Komisji Europejskiej z wnioskiem o uchwalenie tej ustawy.

W projekcie ustawy czytamy : "Zasady dopuszczania do obrotu i stosowania w budownictwie wyrobów budowlanych określają odrębne przepisy", co w prostych żołnierskich słowach oznacza, że nie wszystkie wyroby budowlane podlegają nowemu systemowi oceny zgodności.

W tej sytuacji mamy dwa możliwe scenariusze rozwoju sytuacji.

Pierwszy scenariusz, w którym nic się nie zmienia i będzie jak jest.

Drugi scenariusz to, rewolucja w kryteriach oceny wyrobów do ocieplania ścian zewnętrznych.

Zakładając, że będzie realizowany drugi scenariusz, zapraszam Państwa na wycieczkę w czasie do dnia 19 lipca 2004 r.

Jesteśmy członkiem Unii Europejskiej. Od 1 maja obowiązują nowe przepisy Prawa budowlanego w tym rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie systemów oceny zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu ich oznaczenia znakowaniem CE oraz w sprawie określenia polskich jednostek organizacyjnych upoważnionych do wydawania europejskich aprobat technicznych, zakresu i formy oraz trybu ich udzielania, uchylania lub zmiany.

Dla uzyskania europejskiej aprobaty technicznej obowiązują warunki minimalne określone w ETAG 004 czyli wytycznych do europejskich aprobat technicznych dotyczących systemów ocieplania ścian zewnętrznych. A to jest inny poziom wymagań niż obowiązywały dotychczas.

Właściciel europejskiej aprobaty technicznej (ETA) jest odpowiedzialny za cały system.

Wszystkie składniki systemu powinny być wyspecyfikowane przez właściciela europejskiej aprobaty technicznej.

Oznacza to, że Producent lub jego upoważniony przedstawiciel (n.p. kompletator systemu), który poddał wyrób lub proces jego wytwarzania ocenie zgodności z zasadniczymi wymaganiami i potwierdził zgodność, wystawia deklarację zgodności i umieszcza na wyrobie oznakowanie CE.

Uzyskanie europejskiej aprobaty technicznej jest znacznie trudniejsze niż dotychczas ponieważ trzeba spełnić znacznie więcej wymagań technicznych.

ETAG 004 (European technical approval guideline - Wytyczne do Europejskich aprobat technicznych) dotyczą Systemów Ocieplania Ścian Zewnętrznych.

Jest to dokument opracowany i wydany przez EOTA (European Organisation for Technical Approvals – Europejską Organizację ds. Aprobat Technicznych).

Wytyczne te opisują podstawowe wymagania odnośnie europejskich aprobat technicznych czyli podstawy oceny przydatności wyrobu do zamierzonego zastosowania.

Zgodnie z ETAG 004:

1. System – termin odnosi się do systemu montowanego (instalowanego) jako pewien układ składników, który stanowi taki układ po zabudowaniu
2. „System montowany” nie jest traktowany jako wyrób budowlany, ponieważ stanowi on kompozycję składników instalowaną w budowlu i jako taki nie istnieje na rynku, a jedynie na obiektach.
3. Zgodność ze specyfikacją (aprobatą) uznawana jest jako „spełnienie warunku przydatności do zastosowania” przedmiotowego wyrobu.

Europejskie aprobaty techniczne powinny podawać :

- Charakterystyczną odporność łączników w warunkach suchych, lub (jeśli to właściwe) w warunkach wilgotnych.
- Charakterystyczny opór w [N] w przeliczeniu na jeden łącznik. Wartość podana w aprobacie w połączeniu z ilością i usytuowaniem łączników jest podstawą dla wyliczenia projektowanej odporności na obciążenie wiatrem.
- Wartość μ (przepuszczalności pary wodnej)
- Grubość warstw tynkowych (podkładowej i wykończeniowej)

- Informację (dla systemu 1 – dla klas odporności A, B lub C wg klasyfikacji europejskiej) o tym, że aprobatą ta stanowi podstawę do wydania certyfikatu zgodności)
- Informację (dla systemu 2+ - dla klas odporności pożarowej D, E lub F wg klasyfikacji europejskiej) o tym, że aprobatą ta stanowi podstawę do wydania Deklaracji Zgodności przez producenta, po uzyskaniu przez niego Certyfikatu dla Zakładowej Kontroli Jakości.
- Informacja towarzysząca oznakowaniom CE, usytuowanie oznaczeń CE oraz towarzyszących informacji (układ/ komponenty, marka, opakowania, towarzyszące dokumenty handlowe)
- Stwierdzenia ewentualnego niewykonania któregokolwiek z badań - „zachowanie się nie sprawdzone”

Europejskie aprobaty techniczne powinny podawać informacje o systemie :

- Wskazanie zakładanego okresu eksploatacji
- Klasyfikacja systemu w odniesieniu do zachowania się pod wpływem ognia (Euroklasa)
- Wskazanie nasiąkliwości wodą tynku podkładowego, oraz w miarę możliwości całego systemu tynkowego
- Stwierdzenie dostatecznej odporności na cykle hydrotermiczne
- Stwierdzenie dostatecznej odporności na cykle zamrażania / odmrażania z określeniem zastosowanej metody badawczej
- Stwierdzenie najczęściej spotykanego zastosowania w aspekcie odporności na uderzenia (kategoria zastosowania I, II, lub III włącznie z opisem)
- Wskazanie oporu dyfuzyjnego dla pary wodnej
- Stwierdzenie oporu dyfuzyjnego dla pary wodnej
- Stwierdzenie obecności (lub braku) szkodliwych substancji, włącznie z ich stężeniami
- Wskazanie wartości przyczepności
- Deklaracja wartości U i wskazanie równania dla wyliczenia dopuszczalnej długości ściany między spoinami dylatacyjnymi
- Deklaracja wartości odporności na obciążenie wiatrem
- Deklaracja obliczonego oporu cieplnego systemu
- Wskazanie wartości przyczepności po starzeniu

Europejskie aprobaty techniczne powinny podawać informacje o składnikach systemu :

- Klasyfikacja materiału termoizolacyjnego w odniesieniu do odporności na ogień (Euroklasy)
- Wartość nasiąkliwości wodą materiału termoizolacyjnego
- Deklaracja wartości przepuszczalności pary wodnej dla materiału termoizolacyjnego
- Deklaracja wartości wytrzymałości na rozerwanie (prostopadłe do powierzchni) dla materiału termoizolacyjnego
- Podanie (wskazanie) wartości wytrzymałości na ściskanie i modułu elastyczności przy ścisaniu dla materiału termoizolacyjnego
- Podanie (wskazanie) wartości zmierzonej oporu cieplnego dla materiału termoizolacyjnego
- Deklarowanie wartości charakterystycznych wytrzymałości kotew
- Podanie (wskazanie) wytrzymałości na przeciąganie łączników przez listwy mocujące
- Stwierdzenie szerokości pęknięć dla tynku
- Podanie (wskazanie) wytrzymałości na rozerwanie siatki szklanej po starzeniu (roztworze alkalicznym)
- Podanie (wskazanie) minimalnej grubości powłoki cynkowej zbrojenia z galwanizowanych siatek stalowych

Europejska aprobata techniczna powinna zawierać objaśniające rysunki w odpowiedniej skali przekrojów przez system wybranych spośród następujących przykładów:

- Przekroje pionowe i poziome w miejscach otworów (okna, drzwi)
- Poziome przekroje wklęsłych i wypukłych narożników
- Pionowe i poziome przekroje połączeń płyt termoizolacyjnych
- Przekroje przez balkony, gzymsy, wgłębienia
- Przekroje przez ściany
- Specjalne zabezpieczenia w miejscach dostępnych (parter, obszary ruchu ulicznego, loggie itp...)
- Przekrój wlotu powietrza
- Połączenia ścian z dachem (płaskie czy z linią podziału)

- Przekrój przez spoiny dylatacyjne w podłożu
- Przekrój przez tynk w miejscach podziału (nad spoinami)

Jak Państwo widzicie , to jest inny poziom wymagań.

Zupełnymi nowościami mającymi bardzo istotny wpływ na technologię wykonania są :

- Wymaganie aby grubość warstw tynkowych (warstwy zbrojonej i tynku) podana była w aprobacie technicznej
- Obligatoryjne badanie na przebicie aparatem Perfotest w przypadku gdy grubość warstwy zbrojonej i tynku jest mniejsza od 6 mm .

ETAG 004 dodatkowo stwierdza, że "Jest sprawą powszechnie przyjętą, że dla pełnego zachowania właściwości systemu ocieplającego, jego warstwa wykończeniowa powinna podlegać konserwacji". Nie należy stosować do konserwacji wyrobów, które nie są kompatybilne z danym systemem"

Dopuszczenie do obrotu i stosowania

Zgodnie z wydanym już rozporządzeniem, europejskie aprobaty techniczne udziela się dla wyrobu, dla którego zostały opracowane wytyczne EOTA. Ponieważ dla systemów ocieplania ścian zewnętrznych istnieje ETAG 004, to zharmonizowaną specyfikację techniczną wyrobu jakim jest system ocieplania ścian zewnętrznych stanowi europejska aprobata techniczna.

Spełnienie postawionych wymagań przez wyrób (system) o zamierzonym zastosowaniu musi zostać ocenione w trakcie indywidualnej jego oceny, dokonanej przez upoważnioną jednostkę aprobującą, poprzez wydanie europejskiej aprobaty technicznej

Zgodnie z obowiązującymi Systemami Oceny Zgodności Wyrobów Budowlanych :

1. Systemy ocieplania ścian przeznaczone do zastosowania na ścianach zewnętrznych, które podlegają regulacjom pod względem ochrony przed ogniem podlegają obowiązkowej certyfikacji zgodności przez notyfikowaną jednostkę certyfikującą (System Oceny Zgodności 1).
2. Pozostałe systemy ocieplania ścian zewnętrznych podlegają Systemowi Oceny Zgodności 2.

Systemy ocieplania ścian zaliczane do systemu oceny zgodności 1, winny posiadać ważny certyfikat zgodności dla wyrobu.

Systemy ocieplania ścian zaliczane do systemu oceny zgodności 2, winny posiadać ważny Certyfikat dla Zakładowej Kontroli Jakości

Po uzyskaniu wymienionych dokumentów, producent wystawia deklarację zgodności. Deklaracja zgodności stanowi oświadczenie producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela stwierdzające na jego wyłączną odpowiedzialność, że wyrób jest zgodny ze zharmonizowaną specyfikacją techniczną.

Po wystawieniu deklaracji zgodności, a przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu, producent umieszcza na wyrobie oznakowanie CE oznaczające, że wyrób jest zgodny ze zharmonizowaną specyfikacją techniczną (europejską aprobatą techniczną).

Deklarację zgodności producent przechowuje przez okres 10 lat od daty zakończenia produkcji wyrobu i jest zobowiązany przedkładać ją właściwym organom kontroli na ich żądanie.

Należy przypuszczać, że nie wszystkie technologie występujące dziś na polskim rynku materiałów budowlanych będą mogły spełnić wymagania stawiane przez Systemy Oceny Zgodności.

Przypominam, że ciągle znajdujemy się w roku 2004.

Jak Państwo widziecie wymagania stawiane przez Unię Europejską można uznać za profesjonalne i dlatego nie należy się spodziewać, aby pierwsze polskie europejskie aprobaty techniczne mogły się szybko ukazać.

Zachowują moc dotychczasowe certyfikaty wydane na podstawie odrębnych przepisów do upływu określonego w nich terminu. I tu jak mówią Rosjanie " zaczyna się i śmieszno i straszno" .

Z treści znanych już rozporządzeń wynika, że technologia uzyskania europejskiej aprobaty technicznej jest czasochłonna. Przykładowo , jednostka aprobowująca ma 2 miesiące od daty złożenia wniosku na potwierdzenie jego przyjęcia. W przypadku przyjęcia wniosku jednostka wskazuje wykaz dokumentów, uzasadnień obliczeniowych, które winny być dostarczone. Dalej następuje opracowanie projektu europejskiej aprobaty technicznej, który jest kierowany do zaopiniowania przez poszczególne 25 jednostek aprobowujących oraz do Sekretariatu Generalnego EOTA.

Jak by nie liczył, pół roku to mało. Tak więc do końca 2004 r. nie powinna być wydana żadna europejska aprobata techniczna.

Biorąc pod uwagę stopień asymilacji polskiego prawa, należało by liczyć na cud, że polska jednostka aprobowująca (ITB) będzie w stanie uzyskać pozytywne opinie pozostałych jednostek europejskich.

Jeżeli dobrze rozumiem ustawę o systemie oceny zgodności, to stare certyfikaty będą wygasać, a nowych nie będzie.

Do końca 2004 r. straci ważność 9 certyfikatów na technologie na styropianie, do połowy roku 2005, wygasa 25 certyfikatów. Wygląda na to, że problem nadprodukcji w Polsce rozwiąże się sam.

Zawsze istnieje możliwość, że przy znacznie większych kosztach niektóre technologie chcące sprzedawać zgodnie z prawem wystąpią o wydanie europejskiej aprobaty technicznej do właściwego instytutu np. w Berlinie.

Jak już się pojawią europejskie aprobaty techniczne, to należy domniemywać, że w okresie przejściowym obowiązywania obu systemów, inwestorzy znający polski rynek materiałów budowlanych mając do wyboru polską i europejską aprobatę techniczną, wybiorą tą drugą, jako zdecydowanie pewniejszą.

Mamy 22% VAT na materiały budowlane, co nie wiadomo na jak długo spowodowało spadek zainteresowania zakupem materiałów przez inwestora indywidualnego.

Zwiększyły się jeszcze bardziej zatory płatnicze, ponieważ inwestorzy instytucjonalni (spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe), płacą nie wcześniej niż po 60 dniach od daty dostarczenia materiałów. Uwzględniając czas zwrotu VAT płatności muszą się wydłużać.

Chyba dość tej wycieczki w przyszłość, pora wracać do rzeczywistości, do dnia dzisiejszego.

Jak widzicie Państwo rzeczywistość lipca 2004 r. przy realizowaniu drugiego wariantu scenariusza wcale nie musi być różowa, ale może dawać za to pewien rozwój branży wyrobów do ociepleń.

Moim zdaniem realizacja drugiego scenariusza jest bardzo prawdopodobna, ponieważ istnieje ETAG 004, czyli Unia Europejska przywiązuje dużą wagę do ociepleń ścian zewnętrznych, bo spełniają one co najmniej 2 z 7 wymagań podstawowych, a mianowicie bezpieczeństwo pożarowe oraz oszczędność energii i odpowiednią izolacyjność cieplną przegród.

Na rozstrzygnięcie tego problemu przyjdzie nam poczekać. Z trzech rozporządzeń do których wydania delegację uzyskał Minister Infrastruktury 2 wydano w grudniu 2002 r. To rozporządzenie jest trudniejsze, bo decyduje które wyroby podlegać będą europejskim kryteriom oceny, a które oceniane będą w standardach istniejących.

Brakuje również ogłoszenia przez Ministra Infrastruktury w Monitorze Polskim :

- Wykazu Polskich Norm i specyfikacji technicznych
- Wykazu wyrobów znajdujących się w określonym przez Komisję Europejską wykazie wyrobów mających niewielkie znaczenie dla zdrowia i bezpieczeństwa, dla których producent wydał deklarację zgodności z uznanymi regułami sztuki budowlanej.
- Wykazu jednostek organizacyjnych państw członkowskich Unii Europejskiej upoważnionych do wydawania europejskich aprobat technicznych.

Dziękuję serdecznie Państwu za uwagę i przetrzymanie tak trudnego tekstu jaki tu został wygłoszony. Mam nadzieję, że każdy z Państwa znalazł w tej wypowiedzi coś nowego. Jeżeli po tym macie Państwo siłę i zainteresowanie tematem, uprzejmie zapraszam do dyskusji.